

Pozorište

Kraj sveta u tri čina: Sudari nesloboda

Rediteljski krešendo je scenski vrlo snažan, ironičan i trijumfalistički pohod svinja na gledaoce, da bi nas, s prezirom koji zaslužujemo, ostavile iza sebe – kao trinaesto prase

SVI AUTORI, REDITELJ, glumci i najveći broj saradnika su žene; one su iz četiri zemlje bivše nam domovine, Hrvatske, Slovenije, Srbije i Hercegovine; teme su kritika položaja žena u patrijarhatu i neoliberalnom kapitalizmu i ekološki izazovi... Međutim, kako predstava-triptih *Kraj sveta u tri čina* (BDP, ZKM Zagreb i Boršnikovo srećanje, Maribor) odmiče i postaje sve bolja, tako nestaje predrasuda da je u pitanju politički korektan, aktivistički projekt.

Prvi deo je najslabiji zato što je komad *Pod suknjom* hrvatske autorke Kristine Kegljen isforsirano poetičan i fantazmagoričan, bez dramaturškog ili asocijativnog razvoja i unutrašnje dinamike. Rediteljka Selma Spahić pozorišno opredmećuje njene „pesničke slike“ koje potiču iz prirode (zemlja, mrtve ptice, jeleni, kiša...) i to u vidu duhovitih, promišljenih i metaforičnih scenografskih (Urša Vidic) i kostimografskih rešenja (Belinda Radulović): kič pejzaž i lovački trofeji na zidu, gomila zemlje, mrtve ptice i šiblje, te gunjevi preko kombinezona dve junakinje. Međutim, ni „primordijalni“ scenski okvir, ni rediteljkin rad s glumicama Katarinom Bistrom i Darvaš (majka) i Anđelom Ramljak (ćerka) nisu

uspeli da animiraju ovaj „šlafjujući“ tekst o čežnjama, patnjama, borbama i iluzijama žena u njihovom odnosu s muškarcima.

Rediteljka pravi odlično pretapanje u drugi deo, jer slovenačke performerke rasklapaju, pakuju i odnose scenografiju, a tema njihove vrlo aktuelne priče, dokumentarnog teksta Katje Gorečan *Aktivistkinje*, upravo je eksploatacija ženskog rada u pozorištu. Kažem performerke, jer su samo neke glumice, dok su druge dramaturškinje, sekretarice, itd. Na ogoljenoj pozornici performativni vrhunac i sublimacija ove teme postiže se – dok iz OFF-a idu njihove ispovesti o nepravdi, fizičkoj i mentalnoj iscrpljenosti proizašloj iz prekomernog rada – u koreografiji Ane Dubljević koja, repetitivnošću i trajanjem, takođe stvara snažan utisak iznurivanja.

Ova temporalna (prošlost-sadašnjost-budućnost) i tematska gradacija zaokružuje se umrežavanjem ženskih priča s ekološkim pitanjima u drami *Svet je zaslužio kraj sveta* Tijane Grumić. To prožimanje je gusto, jer kritika antropocentrizma kao izraz ekološke svesti proističe iz priče o materinstvu, ali u svetu – svinja. Ono se postiže dramaturški veštini, nadahnutim, mozaičkim ulančavanjem četiri sudbine. Nakot jedne prasice završava u mesari u kojoj radi majka studentkinje, a koja je, usled pandemije, morala da otkáže stan kod bogate gazdarice i vrati se dotičnoj samohranjoj majci. Misaoni, etički, poetski i politički vrhunac je sudar ljudske neslobode i nesreće (karantin u pandemiji) sa slobodom koju baš tada dobijaju životinje, jer su u vanrednim okolnostima prepuštene same sebi. Prasica ostvaruje i ljubav, jer se sada pari po svom izboru, a ne u industrijskom oplodavanju kao fazi u proizvodnji mesa, dok studentkinja nema nikoga. Značenjski i emocionalni vrhunac jeste, zapravo, relativizacija ljudske nesreće, uzrokovane time što se *neko nakašljao*, a putem

poređenja s neprestanim klanjem prasića.

Ovaj fantazmagorični, groteskni, poetični i distopijski univerzum, rediteljka i glumice su donele adekvatnim sredstvima, stilizovanom, ironičnom, ali i emocionalno snažnom igrom: tužna majka-prasica koja se transformiše u osvetnicu (Milica Stefanović), prostodušna majka, ujedno reprezent i žrtva patrijarhata (Mirjana Karanović), prpošna studentkinja (Iva Ilinčić) i žestoka, samosvojna narodska žena (Bojana Stojković)... Rediteljski krešendo je probijanje četvrtog zida, scenski vrlo snažan, ironičan i trijumfalistički pohod svinja (igraju ih glumice iz sva tri dela) na ljude, na gledaoce, da bi nas, s prezirom koji zaslužujemo, ostavile iza sebe – kao trinaesto prase.

Ivan Medenica

Kako predstava-triptih „Kraj sveta u tri čina“ odmiče i postaje sve bolja, tako nestaje predrasuda da je u pitanju politički korektan, aktivistički projekt